

Frågan för Dagen:

CHEFENS FÖR FLYGVAPNET PLAN FÖR FORTSATT FÖRSTÄRKNING AV FLYGVAPNET.

Föregående nummer av U f l innehöll en redogörelse för den organisatoriska innebörden av chefens för flygvapnet nyligen avgivna förslag till fortsatt förstärkning av flygvapnet. Nedan redogöres för de strategiska och taktiska skäl, som legat till grund för förslaget.

KRIGSERFARENHETER OCH UTVECKLINGSTENDENSER.

Beträffande l u f t k r i g f ö r i n g e n s r o l l i ett nutida och framtida krig framhåller chefen för flygvapnet bl a,

att luftkrigföring mot hemorten kan framkalla krigsavgörande resultat, utan att invasion behöver tillgripas,

att krigsinledande luftanfall mot huvudstad, kommunikationer och mobiliseringscentra kan lamslå motståndskraften hos en även till synes stark militärmakt, om luftförsvaret är svagt,

att luftinvasion är en sannolik betvingelsemetod, samt

att ohämmade flyganfall mot lant- och sjöstridskrafter starkt begränsar sådana stridskrafterns verkningsförmåga och uthållighet.

Det framhålles vidare, att den flygtekniska utvecklingen intill dess reaktionsdrivna bombplan bli vanliga gynnar försvaret med reaktionsdrivna jaktplan. Den pågående utvecklingen på robotvapnens område har icke föranlett någon stormakt att ändra principerna för flygvapnets sammansättning och uppgifter. Kostnader som nedlagts på invasionsförsvaret kan visa sig vara till ringa nytta, om luftförsvaret försumrats så mycket, att enbart fiendens luftanfall kan framtvinga avgörandet. Ett gott luftförsvaret ökar även möjligheterna till hjälp utifrån, eftersom en stormakt icke torde vara villig att i hjälpaktioner riskera dyrbara stridskrafter, om de - i avsaknad av skydd från på platsen befintlig jakt - kan nedkämpas från luften efter hand som de når vårt land.

För att belysa utvecklingen utomlands framhåller chefen för flygvapnet vidare, att flygvapnet i Förenta Staterna skall utgöra landets främsta försvars-

linje och främsta medel för motanfall. Det amerikanska flygvapnet skall därför under de närmaste åren med hög prioritet ges en betydande förstärkning. I Storbritannien förstärkes flygvapnet i såväl offensivt som defensivt syfte enligt den 1947 fastställda principen, att flygvapnets slagkraft i första rummet skall tillgodoses före andra stridsmedel. I Sovjetunionen befinner sig flygvapnet under modernisering beträffande materielen - flygindustrien uppges åter ha nått krigsårens produktionskapacitet - och övningar för krigsberedskapens höjande pågår. Strategiska tunga bombförband har uppsatts.

Luftinvasionsföretag är sannolika led i varje stormakts krigföring.

Utvecklingen på robotvapnens område synes icke ha nått avsevärt längre än vid krigets slut, åtminstone i vad avser från marken startade missiler med underljudshastighet avsedda att ersätta eller komplettera bombplan. Möjligheterna att bekämpa dessa missiler i luften har ökats med reaktionsjaktens och radarstridsledningens införande.

Kontinentalstaterna i västra Europa (Frankrike, Belgien, Nederländerna) har påbörjat förstärkning av sina flygstridskrafter.

Utvecklingen under 1948 har - samtidigt med den utpräglade skärpningen av den utrikespolitiska spänningen i Europa - medfört, att flygstridskrafternas grundläggande betydelse i vårt lands försvarsmakt blivit än påtagligare. Förändringarna kan betecknas som omvälvande i jämförelse med läget 1941-1942, då vår nuvarande försvarsordning utformades.

BEHOVET AV FLYGSTRIDSKRAFTER.

Behovsberäkningarna bygger på det av neutralitetsprincipen orsakade faktum, att man åtminstone till en början måste räkna med ett isolerat svenskt försvar av svenskt territorium. Någon hjälp med flygstridskrafter från stormaktshåll har beräknats icke kunna erhållas inom avsevärd tidrymd.

Behovet av dagjaktflyg.

Den mångfald av uppgifter, som åvilar dagjaktförsvaret, innebär krav på ständig beredskap för ingripande med viss kraft över en stor del av landet. Landets skapnad medför ovillkorligen krav på ett relativt högt minimiantal förband (dagjaktflottiljer), om icke viktiga delar av Sverige skall lämnas oförsvarade. Detta minimiantal opererande enheter har beräknats till 13. Något tillgodosende av detta behov har icke ifrågasatts nu och ingår ej heller i

utredningsuppdraget. Med nuvarande 10 dagjaktflottiljer måste därför viktiga delar av vårt land lämnas oförsvarade. Den föreslagna förstärkningen av varje enhet för sig med 50 % ger emellertid ökad kraft och uthållighet inom de områden, som försvaras. Genom att förstärka de enskilda jaktdivisionerna med 50 % uppnås ej endast med 50 % ökad vapenverkan, sedan strid upptagits, utan även ökade tillfällen att sätta in anfall, eftersom en starkare division mindre ofta behöver undvika strid och kan taga större risker mot en överlägsen fiende.

Den ökade dagjaktstyrkan medför också, att ett betydande antal jaktflygplan snabbt kan koncentreras för att ingripa i ett invasionsläge utan att hemortsförsvaret för den skull helt överges. Om i dylikt fall läget så kräver, kan man låta en jakteskader momentant helt avstå från försvarsuppgiften för att med hela sin styrka insättas offensivt i form av jaktsvep eller låganfall mot ett invasionsföretag inom jaktförvarsområdet, t e mot kusten. Därmed erhålles avsevärt ökad kraft i invasionsförsvaret.

Förutom ökad verkan av jaktförbanden medför förslaget även ökade möjligheter att hjälpa fram attackeskadern till anfall mot försvarade mål.

Den e n a huvudorsaken till den föreslagna förstärkningen är sålunda ökad kraft och bredd i ett inledande krigsskede. Den a n d r a huvudorsaken är det ökade djup och den uthållighet, som jaktförbanden erhåller därigenom att reserverna, såväl av bemannade som obemannade flygplan, samtidigt ökas med 50 %. Det finnes grundad anledning antaga, att flygvapnet tack vare förstärkningen blir i stånd att hålla ut under 50 % längre tid än eljest skulle vara fallet. Därmed ökas med all sannolikhet även de andra försvarsgrenarnas och hemortens förmåga att hålla ut med motsvarande tid. Skillnaden k a n komma att innebära, att hjälp hinner anlända innan det är för sent.

I argumenten mot flygvapnets förstärkning brukar anföras, att den svenska flygindustrien har för låg kapacitet för att ersätta förluster i krig. Vi är därför i sämre läge än en stormakt, även om antalet fpl i första linjen för en viss uppgift skulle vara detsamma. Denna anmärkning är riktig men slutsatsen bör vara den motsatta. Om flygstridskrafter ovillkorligen erfordras för uppgifter, som inte kan lösas med andra medel, bör krigsmakten organiseras så, att flygstridskrafter s å l ä n g e s o m m ö j l i g t kan insättas till försvar. Detta är just avsikten med det av chefen för flygvapnet framlagda förslagets ökade flygplanantal i fred.

Behovet av nattjaktflyg.

Nattjaktflyget skall inom landets allra viktigaste delar ingripa mot flyganfall och anfall med robotbomber av V l-typ, utförda dels under mörker och dels under dagar i moln och dåligt väder.

Det vore i och för sig önskvärt, att nattjaktförbanden kunde täcka samma område som dagjaktförbanden. Man kunde även tänka sig en kombinerad typ av dag- och nattjaktförband. De avsevärt högre kostnaderna för ett nattjaktförband medför emellertid hos oss liksom hos stormakterna, att antalet sådana förband måste begränsas. Antalet områden som nattjaktförsvaras måste sålunda inskränkas till de allra viktigaste. På grund av svårigheten att anfälla punkt-mål eller svårt urskiljbara mål under mörker bli de sannolika målen för fiendens anfall då väsentligt färre än under dagen. Därav följer också att en inskränkning av antalet områden som försvaras under mörker är naturlig.

Med den av 1948 års riksdag på basis av tidigare utredningar beslutade enda nattjaktflottiljen, kan svårigen mer än ett mindre men särskilt viktigt område försvaras. I chefens för flygvapnet januariförslag 1948 har minimibehovet satts till tre nattjaktflottiljer, även om förslaget begränsades till två för den närmaste femårsperioden, varav en skulle nyuppsättas.

Det synes ofrånkomligt att i flygvapnets organisation så snart ske kan förfoga över minst två nattjaktflottiljer. Med hänsyn till fredskostnaderna och rådande läge på byggnadsmarknaden torde nyanläggning av en fredsflottilj icke kunna komma ifråga. Det återstår sålunda att om b i l d a en redan befintlig flottilj. Härvid väljes en attackflottilj, dels när antalet dagjaktförband av nyss anförda skäl ej bör understiga tio, dels när kostnaderna för en nattjaktflottiljs och en tvåmotorig attackflottiljs fredsorganisation är ungefär lika. För att attackeskaderns verkningsförmåga inte alltför mycket skall nedsättas, bör emellertid samtidigt två andra attackflottiljer förstärkas, så att antalet attackflygplan blir oförändrat.

Behovet av attackflyg.

Krigserfarenheterna talar för att försvaret även måste ha taktiskt offensiva element, trots att den allmänna principen är strategisk defensiv. Attackflyget fyller väl kravet på ett sådant rörligt offensivt element, som utan tidsödande omgrupperingar kan ingripa i vitt skilda riktningar. Attackflygets största verkningsförmåga och värde för oss ligger i invasionsförsvaret, framförallt vid kustinvasioner. Om attackeskadern inte ytterligare försvagas bör den med stöd av det förstärkta jaktflyget ha utsikter att förebygga, avslå el-

ler avsevärt fördröja en kustinvasion. Om åter eskadern framtvingar ett nötningskrig från fiendens sida i syfte att reducera dess anfallskraft före invasionen, så har man redan därigenom vunnit tid och uppgiften till en del fyllts. Med hänsyn till attackflygets betydelse för försvaret i dess helhet bör det genom 1947 och 1948 års riksdagsbeslut starkt begränsade attackflyget ej beskäras ytterligare i samband med att en andra nattjaktflottilj organiseras, utan den föreslagna ombildningen av ytterligare en attackflottilj till nattjaktflottilj bör därför - som också ovan nämnts - kompenseras genom att två andra attackflottiljer förstärkes med 50 %.

Behovet av spaningsflyg.

Beträffande detta flygslag föreslås icke någon förändring utöver dem som redan fastställts genom beslut vid 1947 och 1948 års riksdagar.

DAGSPRESSENS UTTALANDEN:

CFV utredning om jaktflygets förstärkning har behandlats på ledarplats i dagspressen. Oberoende av politisk färg är tidningarnas inställning genomgående positiv till förslaget. Nedan följer först några uttalanden i själva sakfrågan:

Göteborgs Morgonpost (h): "Vårt läge är vad det är. Det påbjuder till en förstärkning av vårt jaktflyg både för att ge hemorten nödvändigt skydd mot fientliga bombare och för att trygga våra gränser mot invasion. Detta är avgörande."

Stockholms-Tidningen (fp): "Flygstridskrafterna är otvivelaktigt ett dyrt vapen, vilket ingalunda är en nyhet, men den nämnda kostnadsökningen förefaller dock vara rätt liten - inte minst med tanke på den starkt ökade slagkraft, som den motsvaras av. Den erforderliga personalökningen är också betydligt mindre än man haft anledning vänta sig, vilket i ett folkfattigt land som Sverige bör noteras med särskild tillfredsställelse."

Ny Tid (s): "Pengarna skall sättas in där de kan ge den största effektiviteten. Ett folkfattigt land som Sverige måste så bygga upp sitt försvar, att tekniken går före massan. Den principen ger prioritet åt flyget och de tekniska vapenslagen över huvud taget. Om någon del av försvaret är i behov av en förstärkning är det uppenbarligen flyget. Det bör observeras att general Nordenskiöld i den organisation han skisserat lägger tyngdpunkten på det defensiva flyget, alltså det flyg som är avsett för landets försvar, för att hålla attackerande fiendeflyg på avstånd. Jaktflyget och luftförsvaret är i ett modernt krig ett lands främsta försvarsmedel. Starka skäl talar sålunda för att den påbörjade utbyggnaden av flyget fullföljes och att beslut träffas redan vid nästa års riksdag."

Ljusnan (fp): Elon Anderssons Tidning, skriver: "Förslaget om en förstärkning av flygvapnet överensstämmer med en vitt utbredd uppfattning i vårt eget land om en effektiv försvarsorganisations innehåll och likaledes med den utveckling som kan iakttagas i andra länder. Världskrigets erfarenheter synas överallt utmytna i en övertygelse om flygets dominerande plats bland försvarsmedlen. I de upprustningsprogram, som den ovissa internationella situationen framtvingat i olika länder, står flygets förstärkning därför främst på dagordningen. Flygledningens förslag ligger således, kan man säga, i nivå med den allmänna utvecklingen. Fördelarna med ett starkt flyg ligger inte blott i den ökade styrka, som försvaret i sin helhet erhåller, utan särskilt i den ökade beredskapen mot hastigt inträffade krigiska konflikter och i ökade möjligheter till hemortens skydd, som därigenom skapas. Hotet mot den civila befolkningen ligger ju mest i överraskande bombanfall, och ju starkare jaktflyget är, desto större möjligheter föreligger till förhindrande av dylika attacker. Det kan också erinras att flygvapnet måste ha en icke alltför begränsad styrka för att över huvud kunna verksamt ingripa i försvaret."

Svenska Dagbladet (h): "Naturligtvis kan den invändningen göras, att vår budget är ansträngd och att nya utgifter inte överensstämmer med det ekonomiska stabiliseringsprogrammet. Men om tiden är ond ur ovannämnda synpunkter, så är den ännu värre i utrikespolitiskt hänseende, vilket gör en omedelbar förstärkning av vårt flygvapen högeligen önskvärd." - - - "Vad det nu gäller är en angelägen tilläggspremie till vår livförsäkring, som föranletts av ökade risker. Jaktförbanden är nämligen - jämte luftvärn och civilförsvaret - vår första försvarslinje, och de måste ta första stöten vid ett anfall på vårt land." - - - "Sveriges eget flygvapen måste därför ha tillräcklig uthållighet för att möta det första anloppet." - - - "Chefens för flygvapnet begäran om en andra nattjaktflottilj är förty befogad. Den föreslagna förstärkningen kan ske för rimlig kostnad och utan ansvällning av fredsorganisationen."

Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning (fp): "Ingen har heller på allvar gjort gällande att flygvapnet tål vid någon nedskärning eller att flygvapenchefens principprogram, tretton jaktflottiljer i stället för nuvarande tio, betecknar någon överdimensionering. Dithän måste vi en gång komma och varje försvarsprogram på längre sikt måste räkna med en dylik utbyggnad som ofrånkomlig."

Dagens Nyheter (fp) säger bl a: "Vad som här förbereds är den viktigaste kraftinsatsen på försvarets område i nuvarande skede - en beredskapsåtgärd av ojämförlig betydelse. Med 50 procent flera flygplan i linjen och reserven blir uthålligheten mycket större, Sverige har då möjligheter att få hjälp utifrån i tid - förutsatt att denna samverkan på rätt sätt förberedes." - - - "Det svenska flygvapnet ställer ökade anspråk, men det har också fullgoda skäl att göra det."

Ny Tid (s): "Flyggeneralen har i sin promemoria självfallet inte gått in på den vanskliga avvägningen mellan olika försvarsgrenar. Det är heller inte hans sak. Det får regeringen och riksdagen göra. Den hektiska utveckling, i vilken stridsflyget världen över befinner sig, torde göra statsmakterna mera lyhörda för flyggeneralens önskemål än de eljest skulle vara för propåer från det redan nu starkt penningslukande försvaret."

Svenska Dagbladet (h): "Det kan icke bli fråga om att nedskrota nödvändiga delar av en försvarsgren för att därigenom kunna bygga ut en annan. Chefen för flygvapnet har icke heller i sin framställning berört avvägningsfrågan, som lojalt överlåtits till överbefälhavaren och statsmakterna." Forts. sid. 291.

DAGSPRESSEN OM FLYGVAPENFÖRSTÄRKNINGEN: Forts fr sid 282.

I pressen heter det vidare:

Dagens Nyheter: " Avvägningen har inte behandlats närmare av flyggeneralen. Han avstår från att diskutera om ökningen för flyget skall tas från annat håll i försvarsbudgeten. Några större merutgifter är det heller inte fråga om de två närmaste åren (10 och 15 miljoner)".

Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning (fp): "Näppeligen skulle inom någon annan del av försvarsorganisationen för motsvarande belopp kunna utvinnas tillnärmelsevis samma valuta i form av ökad effektivitet."